

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 60 kr., za pol leta 2 gld. 40 kr., za četrtletja 1 gld. 30 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXVI.

V Ljubljani 4. vinotoka 1872.

List 40.

Vabilo.

V nedeljo 6. oktobra ob šestih zvečer bode kat. polit. društvo imelo svoj mesečni shod. Na dnevnem redu bo naslednje:

1. pervomestnikovo poročilo;
2. o sirotišnici;
3. cerkveno življenje;
4. predlogi in nasveti posameznih udov.

K obilnemu vdeleževanju vabi

Odbor.

Marija Devica vedna pomočnica.

(Njena podoba v ljubljanski uršulinski cerkvi).

III.

Sv. Oče tedaj so bili povelje dali, da naj se milostna podoba Marije vedne Pomočnice izroči očetom naj svetейšega Zveličarja. 19. rožnika 1866 se podasta dva oo. redemtorista v Posterulo sprejet ta zaklad in ga prenest k redemtoristom v cerkev sv. Alfonza. Prednik avguštinski ju pelje v notranjo samostansko kapelo in o. Marchi najde podobo še na ravno tistem mestu, kjer jo je v svoji mladosti l. 1840 na prvo vidil. — Podoba je 22 palcev visoka in 18 palcev široka, v bizantinskem zlogu, na desko zmalana. Očitno je z njé, da slikar je bil pobožen in umeten mož, in da utegne biti iz 13. ali 14. veka. Na zlati podlagi ima Marija Dete Jezusa na levi roki. Oči ima obérnjene v gledavca. Obraz je sicer ljubeznjiv, pa resen; usmiljenje in žalost zavoljo terpljenja njenega božjega Deteta se ji v obrazu bere. Temnovišnjev, znotraj zelen plajš jo ogrinja. Nad čelom na ogrinjalu je zvezda. Plajš in rudeča podobleka je z zlatom obrobljena. Gube in senčenja na obleki zaznamujejo zlate čerte, kar je lastnija pri slikarstvu tistih časov. Ob obéh stranéh glave so 4 greške čerke MP. ΘV., ki pomenijo Mati Božja (Meter Theu). V ljubeznjivem Detetovem obrazu se bere britkost, ktero občuti pri zagledanju križa, ki mu ga angel kaže. Kakor bi hotlo Dete pri Materi pomoči iskati, se prime z obema rokama Materine desnice. Ko se tako strahu zgane, odpada sandalija z desne nožice. Obleka je zelena, plajšek temnorumen, pasica češnjevorudeča. Vstric glave so štiri greške čerke IC. XC., to je Jezus Kristus.

V enaki visokosti z glavo Marije D. sta dva angela v spoštljivi podobi. Angel ob desni ima posodo, iz ktere se vidi sulica in terst z gobo. Nad njim je napis O. A. M., to je viši angel Mihael. Angel ob levisi pred božjim Detetom derži križ z napisom in dvema počeznima hloodoma in ima še tudi 4 žeblje v rokah. Nad njim je zapisano O. A. Γ., to je, viši angel Gabriel.

V nunski cerkvi je njen posnetek, kakor je bilo že omenjeno. Vsa podoba je bila do čuda dobro ohranjena, akoravno je že 5 do 6 sto let stara. Prenesla sta jo tedaj zopet na homec Eskvilin, v cerkev, ki je le malo stopinj od nekdanje cerkve sv. Mateja.

Očetje najsvetejšega Zveličarja so milostno podobo začasno hranili v eni hišnih kapel svojega samostana; 26. aprila 1866 pa je bila nesena skoz mesto v preslavni procesiji, ktere se je čez 20.000 ljudi vdeležilo in ves Rim se je veselil, da v toliki časti čudežna podoba zopet pride na mesto, na katerem so poprejšne stoletja verniki po Mariji vedni Pomočnici toliko dobrot sprosili.

Pa kakor se je Marija leta 1409 o procesiji z omenjeno podobo čudežno skazala, tako tudi zdaj o tej prelepi slovesnosti. V neki hiši, kjer je imela procesija memo iti, je štiriletin otrok že 20 dni hudo bolan ležal, žolčna merzlina in prehudi kerči so ga bili do smerti dognali. Žalostna mati se k zaupanju povzdigne in pribeži k Mariji Devici vedni Pomočnici. Ravno ko so v zmagoslovji milostno podobo memo nesli, vzame mati s posteljice umirajočega otroka, ga nese k oknu in mogočni Devici naproti kliče: Tukaj mila Gospá vedne pomoči mi ozdravi otroka, ali pa ga vzemi k sebi v nebesa! Take prezaupljive prošnje Marija ni mogla brez uslišanja pustiti. V tistem trenutku je bil otrok iz nevarnosti, in že malo dni pozneje pride sam z materjo nebeški Dobrotnici darovat svečo v zahvalo.

Malo naprej je bila osemletna hčerka, ki že 4 léta ni mogla nog skoraj nič pregibati, ali pa le prav z velikim trudom. Tudi njeni materi pride misel, da Marijo Devico vedno Pomočnico na pomoč pokliče, ko so njeno podobo memo hiše nesli. Ko bi trenil začuti otrok, da se nekako spremenjenje godi v vsem njegovem bitji, tako da se sicer že dosti lažje z nogami pregiblje, dasiravno se le s trudom zamore prestopati. — To polovično ozdravljenje pa je mater oserečilo, da naj celo ozdravljenje zahteva. Nekatere dni pozneje malo hčer na rokah nese v cerkev sv. Alfonza, jo posadi pred milostno podobo in zdihuje k mili nebeški Kraljici: No, Marija, dokončaj kar si začela! . . . In ravno da je teh malo, pa ginljivih besedi izrekla, otrok vstane in z naj večji lahkoto hodi sem ter tje v sterjenje vsih pričujočih.

Po procesiji so bili čudežno podobo postavili na veliki altar in pričeli tridnevno Marijo vedne Pomočnice.

(Dalje nasl.)

Posnetek iz pisma Joahima Orsi-la,
iz reda Minoritov, apost. misijonarja v Chang-tong
17. avgusta 1870.

Misijonar pripoveduje v tem ginljivem pismu, da revšina, ki je prišla po suši ali povodnji nad Chang-tong, mu je priložnost dala, veliko ubogih, zapuštenih otrok pobrati. S pomočjo dveh drugih misijonarjev je 19. rožnika 1870 vse takó na tistem pripravil, da je po polnoči 21 deklic in čvetero dečkov na dveh vozovih odrinilo, da bi do barke prišli, ki bi jih v Tien-tsin pripeljala. Pa to bi bilo jih smerti naproti peljati. Tega pa Bog ni dopustil. Kakó neizvedljivi so sklepi Božji! Ti ubogi sirotki so 20. rožnika od tod odrinili, in 21. so bili P. Chevnier, konsul in usmiljene sestre v Tien-tsin-u umorjeni, njih dve lepi sirotišnici in dve lepi cerkvi požgani, ubogi otroci pa razkropljeni. Kdo je bil v stanu, to strašno osodo previditi! Kakó silno sem se ustrašil in bal za te uboge stvarice, ko sem prejel to sporočilo! Bogu in njegovi presveti Materi sem jih priporočil, potem je bila moja prva misel, precej posla odpraviti, da bi zvedil, kaj se je njim primerilo, in pridin sodnji v roke pridejo, ako je moč, jih nazaj spraviti. Misijonar dopoveduje, kakó jim je Božja previdnost na pomoč prišla; ker jih je 20 milj pred Tien-tsinom vratar usmiljenih sester srečal, jim grozovito morijo pravil, in jih pregovarjal, naj se urno nazaj vernejo, da tem trinogom v roke ne pridejo. Orsi potem oméni sledéčega pisma, ki ga je prejel mesca malega serpana od P. Brueyra, iz družbe Jezusove:

„Častitljivi brat! Vaših 21 sirotic in čvetero sirotkov, ki ste jih 19. rožnika odposlali, je srečalo vratarja usmiljenih sester iz Tien-tsin-a, ki jim je povedal žalostno novico, da je ondotna sirotišnica vpepeljena, usmiljene sestre, konsul in P. Chevrier pa umorjeni. Po takem ni bilo mogoče dalje iti, in vsi ti otroci so se na barki nazaj peljali v Pao-tang, mesto naše vikarije. Tam smo jih dali spraviti k nekemu kristjanu, ker jih nismo mógli sprejeti v našo že tako prenapolnjeno sirotišnico. Kristjani so jih oskerbovali, dokler niso pomočkov dobili v Chang-tong jih nazaj spraviti. Voznine smo prav veliko zanje plačali. Prosite Boga, da bi prekucija v Tien-tsin-u pojenjala, in se ne izšla v zatiro, ampak v pospéh svete vere.“ Nadalje P. Brueyre piše, da se je ta reč strašno zamotala. Vsi otroci so bili od nekega vojaškega mandarina vjeti, vozniki pa, ki so jih v Pao-tang vozili, v železje djani. Ta mandarin je hotel dobiti natančno neznanilo, kaj da je s temi otroci.

Ta reč je toliko hrupa napravila, da smo se enakega punta bali, kakor v Tien-tsin-u, piše Orsi. Bog pa tega vendar ni dopustil, in upame, da tudi v prihodnje ne bo dopustil. Sklenil sem, sam iti do omenjenega mandarina — z nevarnostjo svojega življenja; ker te uboge stvarice so mi bile tolikanj pri serci. Toda tega ni bilo treba, ker je P. Leboucq to reč s pisanjem lepo poravnal. Takó se je zgodilo, da je 19 deklic in čvetero dečkov z dvema ženskama in enim možem, ki so jih spremljevali, srečno sem nazaj prišlo. Dve deklici ste med potjo umerle. Mandarin jih je sam do barke pospremil, obdan od velike množice ljudstva. Na vso moč si je prizadjal, da je mir ohranil. Še štiri vojake je z njimi poslal, da so jih le sem pospremili, kamor so 24. malega serpana srečno prišli. — Ako bi nam dobri očetje Jezusove družbe ne bili precej pomoči skazali, ne vem, kakošen bi bil konec za te uboge sirote. Dobri očetje P. Gonnet, P. Brueyre in P. Leboucq niso le zame vsega sami storili, kar so mógli, temuč so tudi veliko denarja izdali, da so mi moje uboge sirote nazaj pripravili. Njih ljubezni ne bom nikoli pozabil, bom jim

vseskozi hvaležen spomin ohranil. Ljubi Bog jim poverni v tem in prihodnjem življenji.

Zdaj pa je moja naloga, tem ubogim stvarém živež, obleko in vse potrebno pripraviti. Toda, „kje bomo kruha dobili, da bi ti jesti imeli?“ Za Bogom vse svoje zaupanje stavim na družbo sv. Detinstva, po kateri nagle in zdatne pomoči pričakujem. (Dalje nasl.)

Marsikaj o cerkveni umetnosti.

Odperte pisma.

IX.

Zdaj še nekoliko zastran podobe ali oblike cerkvenih oblačil. Bila je že v stari zavezi natanko določena in nje raba zunaj Božje službe prepovedana. Ravno tako so imeli že tudi v apostolskih časih oblačila, ki so jih rabili izločno le pri Božji službi. Opomniti je, da v prvih časih ni še bila oblika cerkv. oblačil popolnoma drugačna in različna od oblačil v vsakdanjem življenji, vendar se pa ni vsakoršna obleka rabila pri Božji službi, ampak le nekatere, nardostojniše oblike so bile iz vsakdanje rabe izbrane in te odbrane so le samo pri Božji službi se rabile in so zato tudi krasnejše od navadnih bile izdelane. Zastran nekdanje oblike posameznih oblačil se bova pomenila pozneje; za danes le opomnim, da so do 17. stol. ostali pri starodavnih častitljivih podobah, potlej pa se je bolj in bolj obertništvo, kakor tvarine in barve, tako tudi oblike lotilo. Skušali so cerkv. opravo neki šegi (novi modi) podvreči, jeli so strici in prirezovati, da smo nazadnje dobili sedanje zmanjšane oblačila, na katerih prvotne oblike skoraj več spoznati ni. Tudi so današnje oblačila s podšivanjem debelih ali limanih podlag dostikrat tako negibčne in okorne postale, da so videti kot lesene in ne pristuje jim več imé „oblačilo“. Tudi zastran oblike se imamo pri nas bratovščini sv. R. T. zahvaliti, da se počasi zopet vračujemo k nekdanji častitljivi velikosti in podobi. Želeti je le to, da bi se tudi pri lastnih, osebnih napravah cerkv. oprave poprijeli in strogo deržali te zboljšane oblike.

Zgodi se, da ponujajo na prodaj blago za čisto svilo, pa ji je veliko pavole primešane, in tudi za prave, zlate porte časih kdo kupi, kar je le ponarejeno blago. Kako tedaj je spoznati pravo blago, kako ga razločiti od ponarejenega? — Neprave, ponarejene porte so navadno kuprene in silno tenko pozlačene; če tedaj kosček takih port dergneš, postavim po tleh, postane kraj rudečkast, na katerem si dergnil. Če pa s takim dergnjenjem ne moreš skusiti, pa na kakem kraju sterži po portah z nožkom — ko oddergneš tanko pozlačenje, se ti pri nepravih portah pokaže rudečkasta lisa. Prave porte pa so iz silo tankih na svilo navitih srebernih nitik, in če pri tih dergneš ali steržeš, postane kraj bel. Pa že s samim tipanjem so neprave porte ločiti od pravih; ponarejene so terši, so puste, terpke, prave pa so gladkejši in volnejši. Narbolj za gotovo se pa prepričaj, imaš li prave ali ponarejene porte pred seboj, ako kak kosček položiš na goreče, živo oglje; ponarejene postanejo rudečkaste, prave pa bele. — Večkrat še kot pri portah, je človek goljufan pri blagu; kupiš za čisto svilo, pa ji je primešano pavole več ali menj. Kako pravo čisto od spridenega razločiti? Nekoliko že roka pové. Če z roko malo dergneš po blagu sem ter tje, ostane čista svila vedno gladka; če ji je pa primešana pavola, postane nekako volnato kosmato, ko z roko večkrat sem ter tje vlečeš. Vendar bolj za gotovo se spet prepričaj s pripomočjo ognja. Iz blaga, ki ga hočeš skusiti, izleci nit, povij jo skupaj v več gub, da bo še kaka dva palca dolga in terdo skupaj zvita, potem en konec vtakni od strani v plamen goreče sveče. Če le

malo pogori niti, namreč le toliko, kolikor si deržal v plamenu, in če se na zgornjem koncu naredi mala bunčica, — imaš pravo čisto svilnato blago pred seboj. Ako pa več zgori, kakor si v plamenu deržal in te iz pepela nič bunčice ne naredi na nažganem koncu, sedaj imaš v roki blago, ki mu je primešana pavola — in sicer je toliko več bombaževine primešane, kolikor delj kosček zgori. — To so prav lahke skušnje; rabi jih, in gotovo boš marsiktere krat obvarovan škode.

X.

Dragi moj!

Ravno sem Ti hotel nekaj napisati o cerkv. oblačilih, kakor sem obljubil zadnjič, kar mi dojde pisanje iz prijazne roke, iz katerega med drugim zvém tole: Pri neki zelo stari podružnici so imeli bronasti svetilnik (kronleuchter) starega in prav lepega dela. Lotila se je pa sosesčanov želja po novih in večih zvonovih; ali ker so vedeli, da jim bo tesno hodilo z mošnjico, iskali so, kje bi se kaj dobilo, da bi se porabiti dalo pri prelivanju. Kar naleté na omenjeni stari svetilnik, in on, ko bi bil očejen in znabiti kako malenkost popravljen, lepši kinč cerkvi, kakor novošegni neokusni lustri iz brušenih leskečih steklenih koscev, — bil je obsojen za prelivanje! K sreči pride neki ptuj gospod tjekaj in spoznavši vrednost starega dela ga kupi, tako reši sicer žalostnega konca — ali cerkvi je zgubljen za zmiraj. — To, dragi moj! je le en izgled; pa kdo vé koliko krat se to zgodi, da se staro umetno izdelano blago, da se izdelki nekdanjih cerkvenih umetnij ugodnejših stoletij ravno tako neusmiljeno potrefnajo, ali pa v kak kot med staro šaro veržejo v večni počitek, umotvori, ki niso družega zagrešili, kakor da so umazani, malo polomljeni ali pa, da sedanjemu okusu ljudstva ne godé. Da obernem pozornost na to stvar, naj danes kaj spregovorim o tem.

Znani Dr. Giefers pravi v svoji knjigi „Erfahrungen und Rathschläge“: Ako obiščem kako staro cerkev in dolgo sem ter tje stikujem pa po vseh predalih in omarah premetavam, da bi našel kak umeten izdelek, pa če po dolgem iskanju ničesar ne najdem, me slednjič zelo razveseli, ako zvém, da imajo še tam pod zvonikom ali pod streho kje prostor, kamor mečejo zaveržene reči, tako imenovano „staro šaro“, ker stavil bi lahko, da bom tam našel, kar sem drugej zastonj iskal. Tukaj najdem starodaven križ lepega dela, tam kako podobo svetnika iz gotiške dobe; drugej naletim na zaverženo zares mojstersko izdelano kadilnico, celó na kako gotiško kupreno monštranico ali ciborij, prav velikrat na malo zveržene kelihe starih stoletij itd. Med varno shranjenimi rečmi tacega dela po omarah zastonj iščem, zlasti pri premožnih cerkvah, kjer so lahko proti si novega napravljali, kakor je ravno tirjala šega časa; — zares lepe dela, če sreberne niso ali če so malo poškodovane ali celo samo zamazane, te pa ležé med starino.“ Tako Giefers.

Tudi po naših krajih se časih enaka godi, zlasti pri starih cerkvah in zraven bolj premožnih. V dokaz Ti pridam nekoliko izgledov; imen Ti ne bom povedal, da ne bo kje kake zamere.

V neki farni cerkvi (nekdaj gotiško zidani, kakor kaže še kos razpadlega zidovja, sedaj pa po nobenem zlogu in prav neokusno stavljeni) našel sem za velikim altarljem pod staro šaro zaverženo gotiško lampo prav lepega dela za pred altar, se vé, da umazano in malo zverženo. Pred velikim altarljem pa je visela res še nova lampa današnjega dela, pa neprimerno velika, morda je stala 70 — 80 gl. — Za malo goldinarjev bi se bila dala una starodavna popraviti, posrebriti in bila bi postala kinč cerkve! Ravno tam sem našel na stari omari

stajalo in deržaj starodavnega keliha gotiškega dela z vrezanimi podobami. Z ne velikimi stroški bi se primerna kupa dala dostaviti in imela bi cerkev kelih, da bi bilo veselje!

V več krajih sem videl po samotnih kotih ležati lite železne, mesingaste ali bronaste svečnike ali kadilnice čednega starega dela, ki se menda niso ničesar družega pregrešili, kakor s tem, da se ne svetijo in da sedaj tako ni v navadi.

Na nekem Božjem potu so se pred več leti stari lesení svetniki, sicer semtertje malo poškodovani pa prelepega dela, nekemu zamerili, dá jih iz cerkve vzeti pa v nek kot postaviti in nove narediti. In zeló se je zameril neki gospod, ki je ogledovaje stare podobe opazil: „Tele utegnejo pa kdaj še nazaj v cerkev priti.“ Dobili so nove podobe, lepo pisane, jako rejenega in vcetečega lica, ljudstvu všeč, pa — pa — pa pride nov gospodar in spoznavši umetnijsko vrednost zaverženih, jih dá popraviti. In resnično! romali so na dvojja prejšnji mesti nazaj — novi so se jim morali umakniti. In prav je bilo tako!

Nek pasar je imel pred kratkim naprodaj zaveržen kelih neke cerkve, s sreberno kupo, lepega starega dela, s podobami v stajalo vrezanimi, s pateno vred — za 16 goldinarjev! Se toliko ali kaj malega več in cerkev bi se bila še leta in leta zamogla ponašati z lepim delom!

Pred malo dnevi sprašujem cerkvenika pri neki stari cerkvi, ali niso kdaj imeli ali še imajo velik okrogel svetilnik (kronleuchter), kakor so bili železni, mesingasti, kupreni ali iz drugačne tvarine že od 4. stol. dalje v kat. cerkvah v navadi, da so se slednjič zadnjih par stoletij sedanjim brezokusnim steklenim umakniti morali. „Bil je pri nas tak svetilnik, mi odgovori, saj ročki, ki so nosili sveče, so še v cerkvi tam-le pod podobami sv. križevega pota, — vse drugo pa so že pred veliko leti prodali za starino! Ogledam omenjeno ročke, mesingasti so, ličnega romanskega dela in po njih velikosti soditi, bil je nekdanji liti svetilnik prav velik. Kako lahko bi še visel sredi cerkve, lepota hiše Božje!

Tù je le nekoliko zgledov (znabiti jih sam tudi veliko več), kako marsikaj starega pa zares lepega med staro šaro leži in v zlo gre, ki bi pa lahko časih s prav malimi popravami še dolge leta bilo cerkvi v ponos. Pri neki romarski cerkvi na Gorenskem so tudi med staro šaro nad zagredom sem ter tje ležali kosi mesingastega svetilnika. Nihče se zanje ni zmenil. Stara ropotija! Pa pridejo umen gospod, dajo kose zbrati, zložiti, osnažiti — in glej! zdaj imajo krasen luster za 6 sveč, prenovljenega dela, posebno lepih oblik, ki oko bolj razveseljuje, kot narveči bleskeči glaževi.

Koliko časih tudi odnesejo iz dežele potujoči judje in drugi agentje, ki po starini poprašujejo in časih za malo soldov dobijo, kar ima 10. 20. večo umetnijsko vrednost!

Že v enem prejšnjih pisem sem rekel, da se časih kaj zelo poplača trud, stikovati po stari šari — pa spet danes ti priporočim, dragi moj! Nikar se preveč ne boj prahu in pajčevin, ampak kjerkoli imaš priložnost stikovati po kaki stari cerkvi, le pošpegaj po dolnjih prostorih omar, celó pod omare, za omare in verh njih poglej — tudi za altarlji med staro šaro poberskaj. Časih je dobro tudi za orglami pogledati, pod cerkveno streho v zvonik, na dno skrinj, med zaverženo obleko itd. Prepričal se boš, da velikrat ne boš zastonj iskal. Večkrat boš našel tudi zaveržene okna z nekdanjimi častitljivimi malimi okroglimi ali 6 voglatimi šipicami, ker se je dopadlo napraviti novošegne z velikimi 4 voglatimi šipami, ki se prav nič ne ločijo od unih po navadnih hišah. — — Še eno: Kedar ti pride misel, kaj zavreči, ali kaj starodavnega prodati ali predelati dati, vselej

se prej posvetovaj s skušenim prijateljem, kako in kaj bi storiti.

Tako bi se dalo zastran tega povedati še silno veliko, pa naj sklenem, saj moj namen je danes le ta, pozornost obrniti na zaverženo staro šaro.“

Vincencij Vovk,

bivši dekan v Metliki in kasneje župnik v šent-Rupertu na Dolenjskem.

(Spisal Janez Müller, župnik na Mirni pri šent-Rupertu.)

V. (Dalje.)

Ali da so gosp. dekan iz svojega žepa mogli dati toliko, na to je pomogla njih pridnost in razumnost v poljedelstvu, v vinstvu in svilstvu, v čemur vsem so bili tako izvedeni, da jih je o ministru Stadionu kranjska kmetijska družba l. 1849 poslala k kmetijskemu zboru na Dunaj. Močno so skerbili za povzdigo kmetijstva, vinstva, svilstva, sadstva. Da bi se ljudje kaj pametnejše lotili tako zanemarjenega sadstva, niso samo priporočali ga, temuč tudi sami so pridno sadili sadna drevesa. Ob enem so bili dali zasaditi na velikem prostoru nad 5000 čespljevih drevesic, zlasti ker so vedili, da za češplje metliškega sveta, dobro posušene, se dá izkupati največ novcev. Češpljevo drevje, dobro gojeno, rastle je lepo in precej veliko; užé je bilo l. 1852 tako polno, da se je vse lomilo. Naredé torej sušilnico, ne navadno: spodaj je sušila, zgoraj zračila; ali človek obrača, Bog pa oberne: toča je nekega dne tako neusmiljeno potolkla, da ni bilo ne ene češplje več cele da je podlež drevje v rasti zastalo.

Skerbéli so za vinstvo, boljšali, kolikor so mogli, duhovnijske vinograde. Tudi so imeli sami svoje nograde in več orál so zasadili na novo samo z zlahtnimi tertami lepo v verstah. To sajenje je bilo ljudem jako všeč, torej je mnogo gospodarjev začelo jih posnemati in tako vinograde zasajati. Postavili so lepo zidanico „Veselico“ v nogradu, mestu na čelu, — nogradu, ki je bil vzrastle s terdega pečevja. V tej zidanici so imeli za mošt umetno narejeno stiskalnico. Pervi so bili tudi gosp. dekan metliški, ki so na Kranjskem začeli saditi murbe. Zasadili so si lep murbež na več orál sveta in so dobro zá-nj skerbéli. Bili so prvi v naši domovini, kar so užé tudi „Novice“ povedale, da so začeli pečati se s svilodi, od katerih so užé l. 1850 dobili nad 300 liber kokonov ki so jih domá njih sorodnice spredle. Njih ena se je bila v Ljubljani pri Orlevi gospéj svilo prestí naučila. Vse to so več potov priporočali v konferencijah, ki so jih iméli v Metliki kot predsednik metliške podružnice za kranjsko kmetijsko družbo. Velikrat so k posvetovanju povabili ude te podružnice, pa tudi kmeté svoje duhovnije sploh, da so poslušali posvetovanja. Priporočali so tudi murbe saditi in tistim, kateri so obljubili, da se bodo s tim začeli pečati, so nakupili majhnih murb; zastonj pripeljali jim in razdali. Mešičke so tudi od njih kupovali in jim zá-nje dajali še več, nego so bili vrédni, samo zato — da bi kmetje bili z večim veseljem poprijali se koristne sviloreje, — saj gosp. dekan se niso bali nikakoršnih stroškov, samo da bi bili ljudem pomogli.

Če prav pa so imeli toliko stroškov; da-si na blago niso bili prav nič navezanega serca, vendar le so zmérom vsega imeli za silo, — še ostajalo jim je, če prav so sploh drugim veliko storili dobrega, kar jim je očito povračal božji blagoslov, ker če so imeli več, dali so več, če so imeli menj, pa so menj dali, toda z najboljšim sercem.

Kako usmiljenega serca so bili, naj priča samo to-le. Ker so že mnogo lét bili med belimi Kranjci, torej so dobro poznali njih natoro, njih potrebe itd., in ker so videli, da je njih svet tolikrat onesrečila ali pozeba, ali suša, ali toča, da je skoro vse bilo berač, začeli so skerbeti, da bi se v Metliki pod njih vodstvom vstanovila velika žitnica. Sami gosp. dekan so v to žitnico veliko žita dali — kot začetnik. Prosili so neumorno zemljiških gosposk, katere so svoje kmete imele v metliški duhovniji, — prosili, naj bi v ta blagi namen po moči pomogli, ter žita dali, ali vsaj začasno obljubili, da ga dajo o vgodni priliki. Med temi dobrotniki se je posebno velikega prijatelja potrebnim skazal Semški grof Lichtenberg, ki je podaril prav veliko žita za to napravo, ker namen te žitnice je bil ta, da bi si reveži vendar kedaj opomogli, ker je vsak le na podružnico dobival žita iz žitnice in je vse jako dobro veršilo se do l. 1848. Ali ker je to leto marsikaj obrnilo, uničilo je tudi to blagostno vstanovo, zato ker so bili ljudi podpihali omočeni hudobci, rekoč: „Žitnica je vaša; le vzemite jo g. dekanu!“ — To se je tudi vresničilo, vsled česar je zginila dobra pomožna naprava. Žal je bilo g. dekanu, ker so za tako blag namen prejeli tako hvalo, še bridkejša pa jim je bilo zato, ker so se jim nahujskani ljudje smilili. Večkrat so nekako grenko požili to nehvaležnost in nespamet.

Ali serce je vedno bilo in čutilo za reveže, kar so kmalu zopet dejanski pokazali. L. 1850 je v hudi zimi tertje bilo pozeblo tako, da so ga kar cele vozove suhega vozili iz vinogradov, pa tudi sicer so bile hude letine tačas leto za letom, ko so celó drugi Kranjci, zlasti Dolénjci, svoj živež le v Karlovci imeli shranjen; kaj pa še le Metličan in Černomaljec! Obéma je še sicer rado zmanjkovalo živeža, še hujsje je bilo ta leta. Ni bilo ne vžitka, ne novcev. Vina ni bilo, da bi ga bili prodajali; tedaj je vse na posodo prosilo. Kdor je ta čas živel med ljudmi, vé, kako se je godilo. Bil je srečen, kedor je dobil le kakega pol mernika koruze! Célo so kuhali, da je bila izdatnejša. G. dekan, da-si rezžaljani zaradi žitnice, vendar zopet niso križem deržali rok, pomagali so revežem po vsi moči. Na sv. Vincencija dan so sleherno leto slavili svoj god, ali omenjeno leto so bili malo pred svojim godom šli od doma, kar se je kmalo razvedelo po okolici. Dejali so: „Ne bilo bi čestno v moji hiši popevanje in radovanje, ko ljudje za gladom skoro umirajo.“ To pomanjkanje so bili oznanili tačasnemu deželnemu glavarju grofu Chorinskemu. Gospod se je hotel sam preveriti, ali je pomanjkanje res tako silno, ter pride v dotične kraje. Hodila sta z g. dekanom od hiše do hiše in videla, da ljudje nimajo kar nič več živeža. Pa to je bilo po zimi. Zima že je bila taka; kaj pa je ljudi čakalo pomladi, ko je treba sejati! Našla sta gospoda celó otroka, katerega so živili s samo soljo! Začeli so po vsi deželi miloščino nabirati za ubogo Metliško in Černomaljske. Nabrali so veliko, a kaj je bilo vse v primeri s tolikim številom potrebnih ljudi.

(Dalje nasl.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Glas Greuterjev v „Vaterlandu“ 28. kimovca je znamenit za sedanji čas.

Greuter se pritožuje zoper radikalizem v federalistiškem taboru nemško pisanih listov na Českem in imenito zoper „Politik“. Iz same zamerze, ako ne sovražstva do katoliških naprav ti federalisti celó federalistiške načela zatajé in centralizmu vkljub pravic kake dežele kadilo zažigajo, če ta centralizem svoje ostroge ob „klerikalce“ brusi. „Politik“ se poganja za

samosilstvo švicarskega središnjega sveta — „bundes-ratha“, s katerim ta bundesrath hoče potaptati pravice katoličanov v kantonu Wallis-u. Greuter in z njim zvesti katoličani in pravi federalisti bi se ne čudili, ako bi tako nasilstvo zagovarjala judovsko „Neue freie Presse“, ne pa česki federalistiški časnik, in še celó organ „starih Čehov“. Kdo se ne spominja besed: Herod in Pilat sta se sprijaznila tisti dan. Federalizem in centralizem sta se poljubila, bizmarkovca postala, — kajti oba se skušata zoper jezuite.

To pa se godi ob času, pravi Gr. dalje, o katerem se zveza s katoličani vendar ne more strani devati: kaj tedaj zamoremo pričakovati, ako bi nas več (taki federalisti) ne potrebovali!

Gr. prosi poslednjič, naj se imenuje kaki nemško pisan federalistišk list iz Českega, kateri bi se mogel katoliškemu ljudstvu priporočiti; ker „Politiki“ se morajo v katoliški kazini v Inomostu (Insbruku) odpovedati.

„Vaterland“ je na to pojasnil, da narod česki vkljub milovanja vrednega obnašanja v časništvu je vendar véren katoličanstvu, in da tudi nemško-federalistiški časniki niso tako hudobni, kakor so na pr. judovski na Dunaju itd.

„Narod“ je to reč tako posnel, da Greuter Čehom in novinarom očita: „da so tudi liberalni“, in pravi, da „neka stran hoče politično stvar popolnoma v cerkveni vtopiti!“ —

Če je liberalnost to, da se po katoliški Cerkvi mlati in se hočejo teptati pravice katoliške Cerkve, česar se „Politik“ nadja v oziru na katoličane v Švici, potlej naj le pod klop gré; zakaj taka liberalnost bi bila trinoštvo. Kdor je zoper vero, on ni naš, bodi si na Nemškem, Českem, ali kjer si bodi.

Iz Ljubljane. Blaznikova tiskarnica. Ker morabit marsikteri mislijo, kako neki bode s to tiskarnico po smerti gosp. Jožefa Blaznika, toraj naj omenimo, da po odpisu c. kr. deželne vlade 26. julija 1872 je Blaznikovim dedom dovoljeno tiskarnico in kamnotisno napravo nadaljevati. Kakor poprej, tako tudi odsihmal hočejo, kolikor koli moč naglo, zanesljivo in natančno zverševati naročila občinstva. Ker so dedi ob enem odmenjeni le s postavnimi, vse skozi spodobnimi deli se pečati, toraj smemo z zaupnostjo to napravo katoliškemu občinstvu priporočati. O tej priliki naj pa tudi to omenimo, da dedje serčno hvalo naznanujejo občinstvu za častno zaupanje, ki ga je skazovalo njih ranjcemu očetu.

Vred.

Iz Ljubljane. Preč. gosp. dr. Ant. Jarc, c. kr. nadzornik za ljudske šole, je djan v pokoj s polno do-služnino. Mnogo začudovanja je nad tem, kakor nad marsiktero drugo dogodbo tako sloveče nove ére!

Učitelja gg. Ivanetič in Putre gresta v pokoj.

Gosp. Juri Kosmač, skriptor v ljublj. c. k. knji-garnici, je umerl 1. t. m. Bil je pošten možak; Bog mu daj večni mir!

V Matičin odbor so izvoljeni vsi undan v „Novicah“ in „Danici“ priporočevani gg. in sicer s 1441 do 777 glasovi. Vsih glasov je bilo oddanih 1494. — Premagal je tedaj po hudem boju „stareji tabor“; „mladi“ naj se malo sterpé, bodo že še tudi zmagovali, ako do starosti poživé, — sej cele armade je bilo še le po eno noč starih vojakov. Pri tem pa so se tudi v boji „omikali“ in očesali med seboj zadosti; samo še „osvoboditi“ se je zdaj treba — bratomorskega prepira!

V Leskovici na Gorenškem je 12. sept. č. g. Jan. Mohorič, duhoven poreške škofije, umerl v 76. letu svojega življenja. Dasiravno močno na samoti, se je bilo vendar zbralo osem sosednjih gg. duhovnov, ki so svojega sobrata prav čedno in častitljivo pokopali. Ranjki gosp. Mohorič je doma iz Leskovice in je živel po 12letni

duh. službi že veliko lét v pokoju v svoji domačiji. R. I. P. —

Z Brezj. 16. dan pretečenega meseca septembra so nas tukaj razveseljevali Korošci iz daljne Kanalske do-line s svojo veliko pobožnostjo. Pripeljala sta bila go-spoda župnika L. Ferčnik iz Žabnic in J. Škarbina iz Ukev procesijo, ktere se je vdeležilo nad 300 pobožnih romarjev iz Žabnic, Ukev in Terbiža, Slovencev in Nemcev, prosit in molit za sv. Očeta.

Po serčnem ogovoru, ki so ga imeli namenu pri-merno gospod župnik iz Žabnic pred vasjo, se je po-mikala verna družba z glasnim petjem v cerkev, kjer je z gorečo ponižno molitvijo in lepim petjem vse druge pričujoče romarje v nemala in spodbudovala. Mnogo jih je tudi sv. zakramente prejelo. Bog usliši kmalo njih in našo molitev!

Na Bitnjah v Bohinji. — *) Na Bitnjah je lepa, velika cerkev na prostoru v prijazni ravnini, odperti čez Bistrico ob Savi k jezeru in tominski meji. Cerkev ima novo, močno, lepo vbrano zvonilo. Cerkev stoji na povestnoslavnem mestu, in veliki altar je v čast Materi Božji posvečen. Spomini v cerkvi so že stari in v nemajo v mladih kristjanih pobožne misli, svete zaljube. — Tudi tukaj je svet kraj, tudi tukaj so vrata nebeške!

Kakor prvi kristjani, so se bili pobožni Bohinjci veliki Šmaren zbrali tukaj na Bitnjah molit za sv. Očeta in so tudi darove na altar pokladali za novo farno cerkev na Bistrici.

Ta cerkev bode, po umetnem narisu, grozno lepa, v bizantinskem zlogu; na obrazu ji stoji turn na zidanih stebrih; skozi velike vrata se pride pod kor, v katerega peljejo še dvoje stranske vrata; iz podkora je pet vhodov v prostorno ladjo, katera ima v lepem križu veliki altar in dve stranski kapeli; pri velikem altari sti prizidani dve zakristiji, — je tedaj po novem cerkvenem kusu, mogočna Božja hiša, katera ima stati 47.578 gld. 84 sold. in sicer kakor je cenjeno, zidarska priprava, voznja 17.000 gld.; zidarji in delo 16.000 gld.; kamnosek 2.000 gld.; tesarjenje in les 3.000 gld.; mi-zarske dela 1.000 gld.; ključarske dela 2.000 gld.; kle-parske (spenglarske) dela 3.000 gld.; streha skerljasta 2.000 gld.; steklarstvo, barvanje itd. do 1.000 gld.; jabelko na stolpu 150 gl.; prižnica 420 gl. (Pomoč Božjak delu!)

Spod Kuma. O velikem Šmarnem — letos zares veliki Šmarni dan D. M., kakoršnega svet še ni kmalo vidil — smo se tudi tu vdeležili velike kat. pobožnosti za papeža Pija zoper liberalno neverstvo. Iz trih du-hovnj, Svibna, št. Jurija in Dobovca, so se bile sošle procesije z vso dotično duhovščino na Ključevici — podružnici Matere Božje vnebovzeta — pičle pol ure pod Kumom, tedaj saj na Dolenskem menda na naj vi-sokejšem kraju. Ljudstva je bilo veliko, tudi še iz družih fará. Nenavadno je bilo, da zavolj preobilnega ljudstva je bilo duhovno opravilo pod gričkom v kape-lici M. B. preč. Spočetja, ktera je romarjem na Kum dobro znana; pa da po kratkem oddihljeju je šla vsa procesija združena na Kum prepevaje litanije M. B., kjer so se obmolile litanije vsih svetnikov in potem je bil sklep z blagoslovom. Med potjo, vidé bandera ve-selo vihrati in toliko ljudstva zaupno v pomoč klicati Marijo, „kteri je dano vse krivoverstva zatreti“, sem se tužno spominjal boljših časov, ktere je ta kraj nekda vidil, in tudi že — pozabil! Ravno nekako sto let je, kar so o še zdaj znanem „Kumelskem“ po ravno tej poti mnoge procesije iz bližnjih Kranjskih in Štajarskih fará se pomikale proti Kumu in so tam božjo pot skupno — zadnjikrat opravile. Božja pot v „Kumelskem“ je sicer še; ali kar je bila v času Jožefa cesarja zaterta,

*) Iz daljšega dopisa, kar ni bilo v družih od onod.

je romarska cerkev vsega kinča vropana, in le nekako še životari; skupne procesije, bratovščine so bile zaterte, ter tudi zaterta prejšna slovesnost — in skor da tudi prejšna pobožnost in gorečnost. Za odvernjenje enake nesreče za ljudstvo in katoliško Cerkev, katero nam liberalci če-dalje bolj pripravljajo, se je povsod goreče molilo: „Usliši nas, o Gospod.“

Od virov Solle, 20. sept. 1872. S. — Spodobi se, da tudi od Sotle pride glas med slovenski katoliški svet.

Kakor na Litavi, tako tudi tukaj na Sotli se dela in je potegnjena meja med avstrijskim cesarstvom in ugarsko krono. Vendar v cerkvenem pomenu naše katoliško ljudstvo ne dela posebne razlike, tako ima pisatelj teh verstic vsak praznični dan do tretji del prek-sotliških ljudi v farni cerkvi. Sicer se Zagorci po noši in s svojim izhodnjim ali latinskim križanjem od nas Slovencev razločujejo, ki imamo zahodnji križ v navadi, drugač smo si pa prav na roko in se oni nad našo, mi pa na njihovo pobožnostjo ne spotikamo.

Sploh pa je jela tudi neka bratovska vzajemnost med duhovstvom obeh sosednjih škofij prav lepo se razodevati; tako — postavim — na prošnji pri Devici Mariji na Taborškem in na Terškem verhi, v Krapini smo sami slovenski duhovniki bili za predikatorje, in na voljo je bilo puščeno, ali je kateri hotel le po slovensko govoriti, ali bolj po jugoslavensko zavijati, se vé, da tudi poslušavci so bili večji del Slovenci.

Marijne procesije za sveto Cerkev in njenega vidnega poglavarja smo pa tukaj opravili iz sosednjih duhovnij k Devici Mariji na Ložno. In zdaj toti teden od 16. do 20. sept. smo duhovniki lavantinske škofije s svojim škofom zbrani v rogački Slatini k duhovnim vajam, koje prav modro in jasno vodi karmelit o. Brokard Losert iz Linca.

Vseh skup nas je 57; se vé, da bolj ubogih, ter se tudi pri nas spolnujejo besede Gospodove: „pauperes evangelizantur.“ — Letina je letos slaba tu, glede žita in vina.

V Terstu, piše „Goriziano“, je bila te dni najdena tovarna za ponarejanje denara in zasačena ženska, ki je delala. Veliko so jih zaperli in priperli mnoge reči. — Tatvine po svetu, goljufije, sleparstva, samomorstva, očitne nesramnosti itd. so tolike, da bi časniki, ki bi se samo s tem pečal, imel prav dosti dela. In ni pregledati, da je tega toliko več, kolikor več je v kakem kraju nejevera, in kolikor bolj se razcveta liberalizem. Kdor tega ne verjame, naj se ozre na „svobodno“ (!) Italijo. Vediti pa: dokler bode papež v ječi, tudi katoličani niso prosti, in pregrehe hudobnežev jih čedalje huje tarejo in tlačijo.

Cerkno. — God rojstva Device Marije je bil za Cerkno pomenljiv dan. Bil je spreved za Velicega Pija IX, jetniko v Vatikanu. Ob desetih zjutraj je bil začetek, naj prvo je došel spreved iz Orehka, kteremu so se Zakrižani in drugi pridružili, hitro potem se začne spreved iz cerkve sv. Ane in sicer od stranskega darilnika Matere Božje proti cerkvi sv. Jerneja. Med potjo so se pele litanije vsih svetnikov; temu sprevodu je nasledoval spreved iz Novakov; pri sv. Jerneju je bila potem sv. maša pri darilniku Matere Božje. Med to sv. mašo sta došla spreveda iz Jagodiš in Otaležev. Po sv. maši še le je bil glavni skupni spreved od sv. Jerneja nazaj v Cerkno, med potjo slovesno petje.

Nazočih je bilo 7 duhovnov in lepo število družih vernikov. Kaj lepo bi se bilo podalo, ko bi bili tudi c. k. zastopani; kajti tudi vlade ne bojo imele pravega miru, dokler ga ne bo imela Cerkev, katero hudobneži današnjih časov tako divjaško čertijo. Ali kaj se hoče; če bi bili pa na svetu le dobri otroci matere katoliške cerkve, če bi Pij IX ne bili v tacih stiskah, bi tudi ne

bilo sedanji čas toliko prelepih in slovesnih sprevedov. Celo iz hudega vé Božja previdnost kaj dobrega obuditi. Pri darilniku Materi Božje so se molitve dokončale, potem je imel Jagodiški gospod dnevu primeren govor, nato je bila slovesna peta sv. maša pri darilniku Matere Božje. Bog daj, da bi bile prošnje vernikov kmalo uslišane!

Razgled po svetu.

Avstrijsko. Odsek za proštrev — v delegacijah je 26. sept. pristigil blizo 4 milijone tistega, kar je bilo za vojaške potrebe na proštrev dano. Naj huji nasprotniki so bili Herbst, Giskra, Brestel in Rechbauer. Minister za vojaštvo pa je kako nesrečno vojsko, ako se primeri, zvergel na delegacijo in menda celo z odstopom žugal. Kaj in koliko je za vojno treba, naj razsodijo, kateri vedó in znajo; ni pa dvomiti, da bi se tudi v družih predelkih s terdimi žulji plačujočim podložnikom dalo kaj prihraniti, n. pr. pri vpokojevanji mož, ki so še veliko let za delo popolnoma sposobni; pri plačevanji časnikov, ki vero podložnikov spodkopujejo itd.

Na Tirolskem vstavovérce pri vsem péhanji ne morejo nič opraviti. Zastonj je tem Tirolcem priljubiti šolske postave itd. Predsednik Taffe je zastonj iskal neko srednjo stranko na oder spraviti. Tirolec je terden katoličan, in kar se s tim ne strinja, to se mu ne more prikupiti.

Nemško. Mnogim novim krivovercem, ki so svet slepili z zlaganimi imenom „altkatolikov“, je bila Bismarkova vélika Nemčija glave zmešala, da so jeli rojiti zoper svojo mater katol. Cerkev in so pričeli ravno tako brezbožno kakor nespametno komedijo s svojim novim luteranstvom. Povsod se je razodela sama zanikernost, kjer koli so hotli kaj početi. Na Dunaju so se bahali s tisuči priverženci, imeli so jih eno pest. V Monakov je bil prišel razkolniški škof iz Utrehta birmat, pa skor ni imel kaj birmati. Une dni pa so imeli v Koloniji (Kolinu ali Kölnu) zborišče ter „konciliabulum“, ki je bilo revniše kot revno. Iz vsih dežel tu pa tam je bilo skupaj zberskane nekaj tiste nezveste, odpadle ali pa sicer neverne inteligencije, kterim je prevzetnost glave zmešala.

Ti ljudje so kakor kače, ki pravi slovenska basen, da v kakem „kačjem gradu“ (velikem skalovji) demant ležejo, izležejo pa namesto demanta le zopet „kače“, družega nič ne. Dasiravno je razpor, navskrižje, sto in sto brezastih misel in besed med njimi raznimi njih značaj, so vendar precej edini v sovraštvu zoper Cerkev. Kaj pa da, sicer bi ne bili odpadli! In kaj so delali v Koloniji? Prekucevali so katoliško hierarchijo, trienški zbor, pervaštvo rimskega papeža, ob kratkem prekucevali so Cerkev, pa prekucenili so jo tako malo, kakor malo svoje dni njih izgled Luter Martin.

Ti ljudje se radi z napredstvom bahajo, toda kadar Božja previdnost v svoji Cerkvi hoče kaj doveršiti, izvoli vselej ponižne osebnosti, nikoli pa ne prevzetnežev in rogoviležev.

Sveto pismo pripoveduje, da svoje dni se je tudi Herodu zljubilo nekaj učiti in pridigati, pa jo je bil skupil. Odločeni dan namreč je Herod, oblečen v kraljevo oblačilo, sedel na sodnjem stolu, in jim je (Tircem in Sidoncem) govoril. Ljudstvo pa je vpilo: Božji glas je to, in ne človeški. Pri ti priči pa ga je vdaril angelj Gospodov, zato ker ni dal Bogu časti, in je sneden od červov umerl. „Beseda Gospodova pa je rastla in se razširjala“, (Dj. 12, 21—24.) Tudi zgodovinar Jožef Flavij pripoveduje, da prevzetni Hezod je od tistihmal terpel strašne bolečine na telesu in čez pet dni umerl.

Pruski častniki, se neki učijo ruskega jezika, kakor so se pred letom 1866 učili češkega. Gotovo je to vsled

vročega prijateljstva, storjenega nedavno v Berlinu med tremi cesarji, meni „Cech.“ — Mogoče pa je tudi to, da Bizmarku ne bo treba dosti delj ruskega jezika, kakor svoje dni Napoleonu I.

Pravoslavno-katoliško? „Narod“ priporočuje česko knjigo, ruskem razkolništvu, ki ima že v naslovu neresnico, ker odločeno gerško cerkev imenuje pravoslavno katoliško cerkev na Ruskem. Vesoljna ali katoliška je edina naša katoliška Cerkev, ki ima za svojega poglavarja Kristusovega namestnika rimskega papeža, in ne kacega cara, sultana, kacega republikanskega predsednika ali celo kako kraljico. Mi milujemo terpinčeni češki narod, ki je že po protestanstvu in husovstvu v verski zadevi v razpertji, da zdaj dobi med-se v Prago še tudi rusko-gerško cerkev. Kakor luterani, judje in pagani pridejo po prerokovanji zopet v edino katoliško Cerkev, tako tudi razkolni Rusi. Veseliti mora pravega katoličana toraj le to, kar pomaga k naglišemu vresničenju obljube: En hlěv in en paštir.

V Benedkah so tudi imeli učitelji mesca septembra pedagogiški shode. Neki Veniali ni za vinar bolji od nemških ajdov, ki so vero iz šole tirali, in je tudi nasvetoval, da naj se v šoli ne uči verski nauk. Toda beneški verli učitelji, kakor piše „Venetto Cattolico“, so ga tako splačali, da mu morebiti več ne bo dišalo šole poneverjati.

Veniali se je ob kratkem in po liberaluhovski lagal, da je vera nasprotna svobodi vesti (moral bi reči razuzdanosti) itd.

Na to so mu učitelji eden za drugim take pravili, da je dosti imel. Parato mu je pojasnil, da začetni nauk je nadaljevanje materine šole; . . . starši pooblastijo učenika, da jih namestuje, in učenik le samo spolnuje, kar gre staršem. S tim ni žaljena svoboda vesti, tudi po postavi ne, ker postava obširno priznava staršem pravico, da oskerbevaljo otrokom verski nauk, in čisto nič ni res, da so nekatoličani žaljeni, ako se v naših šolah katoliško uče: to poterjuje iz svoje dolge skušnje, terdi da dosti nekatoličanov želi, da naj njih otroci hodijo k katoliškemu versku uku. Omeni rabina v Torinu, ki je stermel nad to mislijo, da bi se kdaj verouk iz šole spravil.

Pačini mu je opomnil, kako so se delale osnove za učenje kmetijstva, risanja, petja, do naravoslovja človeškega itd. in se čudi, kako na to pridejo, da bi se pregnalo iz šole to malo verskega nauka, kar se ga uče v začetnih šolah. . . . V šoli se terpi to in uno, se terpe obrazi slovečih mož in žen: Gospoda — Boga pa hočete iz njih pognati? (Pohvala). Govori se toliko o npravnosti v nauku in v gojencih: kako pa hočete to npravno čutilo ohraniti brez vere? Pravijo pač nekteri, da izviramo od mandrila in opice: zakaj pa bi se otroci ne smeli učiti, da izhajamo od Adama in Eve? In kako hočete zatreti verski nauk v teh Benedkah, v kterih vam vsak spominek oznanuje vero?

Veste, zakaj se hoče verski uk odpraviti? Edino zato, da bi potlej mogli vero napadati. Kar mene tiče, bom temu nasvetu nasproti glasoval, ker nočem, kedar se domu vernem, da bi me vtegnili moji sinovi prašati: oče, kako je to, da zunaj tajiš te načela (nauke), ktere doma terdiš.

Ta dalje izpeljani govor je bil spremljan z obilnim priploskovanjem in je zbrane tako pretresel, da so prosili, naj se berž zahteva konec obravnave. Pri glasovanji so prekucuhi padli z 12 glasovi zoper 78.

Ta obravnava, pravi „Goriziano“, služi učenikom vsih dežel v izgled. —

Popotne drobtine. iz dnevnika preč. o. Salezija Volčiča. (Dalje). — Samostani okrajine žalostne M. B. v Galiciji so bili v začetku vsi s cerkvami vred iz lesa. Pozneje

pod vodstvom patrov so bili s časoma zidani, in le temu vodstvu se je zahvaliti, da vsih devet kloštrov s cerkvami vred ima enak zlog in podobo.

V Lincu sem obiskal P. Luka, ko je ravno prišel iz Ljubljane, kjer je obhajal vaje z duhovni. Linc ima dobrih 30.000 prebivavcev.

V Ens-u hoče mestna gosposka v frančiškanskem hospic-u narediti fabriko za smodke. (Rajši naj jo naredi na svojem rotovžu!) Nekdaj je bil tu samostan minoritov, zdaj je mestno. Imajo pa zavoljo te reči pravdo med mestom in oo. frančiškani.

V Admontu je bukvarnica nekako tako dolga, kakor frančiškanski vert v Ljubljani. Za vstav vzdani vert v Admont-u méri 15 oral zemlje. Velikanska cerkev je v gotiškem zlogu. Gotiška leca stane 6000 gld. in je majhna, kaj lepa. Gotiški veliki altar in 4 gotiški stranski altarji so dodelani, drugi so le „altarji za silo“. Prezale orglje imajo 43 spremenov. Nova zidana Cerkev ima 2 stolpa in prav velike zvonove. 30 duhovnov je bilo v vstavu, ki molijo na 2 korih.

Povodenj na Češkem je samo v Pragi napravila škode za 2 milijona; pri železnici je škode za 3 milijone.

V mestu Šlan-u je ustanovnik frančiškega klostra grof Martinic, ki je patron 7 duhovnij, tudi ljudski misijon ustanovil, ter morajo očetje vsako drugo leto v eni teh duhovnij zkož 8 dni misijon obhajati.

V Karlovih toplicah je bilo 14. rožnika 3000 gostov. Stanovanja so bile silo drage, 30—60 gld. na teden za stanovanje 1—2 sob. Te toplice nesejo 3 milijone na leto; vse češke mineralne toplice pa po 7—8 milijonov.

Mesto Eger je na nekaki planini. Slive tamkaj ne dozoriyo. Prezala gotiška cerkev ima 3 ladije. V mestu je več cerkvenih redov. Kaj posebnega je to, da zarad premogovega dima je vse mesto černo; — tudi vrabci so ondi černi. Bolji kmet v tem kraju ima po 40—50 goved.

Švicarsko. Genevski mestni svet je izdal dve do- ločili. S prvim odjemlje škofu Mermillodu genevsko du- hovnijo, z drugim mu prepoveduje vse škofovske obrede v genevskem okraju. Mermillod je pred 8 leti imenovan škof Hebronski in general- vikar Lausanskega škofa. Genevski svet pa je se le letos v tem spoznal, kdo vè, kako nevarnost, in škofa tako po trinoško preganja. Pravijo, da pruski veter navdihla staro Kalvinovo mesto, ki je postalo rudečkarsko pribežališe. Med takim pre- ganjenjem se pa duhovni in njih verniki z edinim duhom zbirajo okrog škofa. Švicarski škofje priprav- ljajo protest zoper vladino ravnanje in pa ob enem pismo sočutja in oskerčevanja škofu Mermillod-u, zvestemu brambniku sv. apost. Stola.

Škofje pravijo v adresi med drugim:

Vaša reč je naša reč; Vi branite Cerkvi njene pravice, postavno samostojnost njene duhovne oblasti in svobodo katoliške vesti.

Genevska vlada je užalila svobodo duhovskega so- druževanja, zaperla svobodne šole bratov keršanskega nauka in usmiljenih sester, sedaj po svojih novih pre- seganjih in samovoljnih naredbah pa je Cerkvino ustavo sámó hudo napadla.

Švicarski škofje k temu ne morejo molčati, temuč oskerčujejo Vas, ostanite stanovitni v obličji teh brez- božnost.

Mi častitujemo vsim Vašim duhovnom in vernikom Genevskega kantona k temu, da se krog Vas zbirajo v tem postavnem nazprotvanji. Naj vedó, da ne ostanejo sami. Katoličani po Švici, katoličani vesoljnega sveta in sploh vsi prijetli pravice bojo z Vami, ker zvesti so besedi sv. pisma: Bojte se Boga bolj, kakor pa ljudi . . .

Podpisani so: Peter Jožef, škof Sijonski. Štefan, škof Lausanski in Genevski. Karol Janez, škof Šentgalski; Evgenij, škof Balski; Štefan, škof Betlehemski; opat Šent-Moriški. Kašpar, škof Antipatriški.

Francoski in belgiški poslanec pri papežu, se govori, sta povedala, da njuni vladi bodele svoja poslanca uzeli laškemu kralju, ako se poterdi predlog za zatrenje samostanov.

Na Angleškem je plemenita katoliška gospá Slapleton svoj grad blizo Warrington-a ponudila na voljo 80 jezuitom, ki jih je pruska gerdobija iz Nemčije pregnala, da zamorejo ondi ustanoviti hišo za odrejo mladine.

„Conservatore“ piše, da protestant Pusey s svojim čverstim pobijanjem anglikanstva in vstanovnik pusejske ločine, je popotval v Rim ter hoče ondi pred sv. Očetom odpovedati se zmotam in verniti se v katoliško Cerkev. — Znana reč je, da Cerkev Bog vlada in o najhujših stiskah se ona najlepše razcveta. Ako ta že toliko let vsemu svetu znani mož res prestopi, je to neznansko velik udarec za protestanstvo, zlasti na Angleškem. —

Iz Vabaš v Ameriki nam je prišlo v roke pismo sestre g. mis. Trobica, ki obsega marsiktere mične in podučne naznanila.

Še le v aprilu, piše, je nekoliko pojenjala huda prehuda letošnja zima in jezera so zgubile svojo terdo in merzlo odejo, po katerih se je celo zimo lahko vozilo. Zdaj (konec majnika) imamo pa že tako lepo gorko vreme in zemlja je v naj večji lepoti. Vse že lepo cvete, se Bogu v čast kviško dviga in človeka opominja, naj bi se tudi v duhu pomladil in cvetlice lepih čednost Bogu daroval. Lepi mesec majnik že slovó jemlje, kar mi je prav britko. Glejte, tudi pri nas smo letos lepe šmarnice obhajali, in sicer v prvič, ker popred še tu ni bila znana ta pobožnost. Imeli smo jih o večerih o poli 8 in sicer naj popred branje v dveh jezikih, nemško in angleško, potem večerno molitev in lavretanske litanije, tudi se je vselej ena Marijina pesmica po latinsko pela. Ljudi je precej prišlo vsaki večer. Ali današnji dan, ta je pa še le krona lepega maja, namreč dan sv. Rešnjega Telesa. Danes je bila slovesnost prvega sv. Obhajila. O to je bil res vesel dan za vso okolico! Naj vam to ob kratkem malo popišem. Imeli smo prav za prav dvojno slovesnost; udje altarne družbe smo namreč tudi imeli družno spoved in sv. Obhajilo. Kar je bilo žen, so bile vse v črni obleki, dekleta pa v beli, in vse smo imele svetinjske Marijinega čistega spočetja na vratu. Bilo nas je okoli 50; otrok za prvo sveto Obhajilo pa 54. Sam g. brat bi ne bil mogel vsih v enem dnevu spovedati, pa so mu prišli nemški gospod pomagat iz Redvinga 36 milj daleč. Zjutraj o poli 8 je gosp. brat imel tiho sveto mašo in ob 9tih je bila slovesna peta maša z blagoslovom. Gosp. brat je orglal. Pred sveto mašo so se vsi otroci v šoli zbrali, deklice vse v belem oblečene in z venčiki na glavi, in vsi s svečami v rokah, in tako so šli v sprevedu v cerkev, naprej fantiči, potem deklice, in za njimi udje altarne družbe. Med sv. mašo je bilo obhajanje. Pred sv. Obhajilom sta bila dva govora, nemški in angleški. Moj gosp. brat je angleškega imel; neizrečeno ginljivo je govoril. Začel je od pastircev, ki so šli k Jezusu v betlehemski hlev, in so jagnje darovali. Potem reče: Glejte, ljubi otročiči, kako mило vas danes ljubi Jezus kliče: pustite male k meni priti, in ne branite jim, ker takih je nebeško kraljestvo. Kaj mu boste pa vi darovali? Ker nimate ne jagnjeta, kakor pastirčki, ne zlata, kadila in mire, kakor sv. 3 Kralji? O ljubi otročiči, pa sej Jezus je z majhnim tudi zadovoljen, le vaše

serčice hoče imeti; ali mu ne boste tega majhnega darú z veseljem dali, ki se on hoče vam vsega dati itd. — Res, tako mило in preserčno jim je govoril, da so se začele dekletca jokati. Tudi meni so solze zalivale oči, akoravno še ne razumem dobro tega jezika. In potem je bilo sv. Obhajilo. O kako je bilo ganljivo! Otroci so se tako lepo zaderžali, da je bilo videti nad njimi, da so res dobro podučeni. Tako v lepem redu je bilo vse; najpred so šli fantiči k sv. Obhajilu, potem deklice, in vsi s prižganimi svečami v rokah, in nazadnje udje altarne družbe.

Potem je g. brat imel spet 2 govora, nemškega in angleškega; spet je tako govoril na serce, da je mnogo oči se solzilo. Med drugim je otrokom priporočal molitev. Molite za stariše, kateri so vas lepo podučevali v keršanskem nauku, vam z lepim zgledom svetijo, in se trudijo za vas noč in dan; molite tedaj za-nje, sej jim z drugim ne morete poverniti kot z molitvijo. Posebno pa tisti molite za stariše, kateri imate take, da se za vas ne menijo, vas nič podučevali niso, in vam zraven še slabe zglede dajejo. O molite zanje, naj bi jih gnada božja omečila, da bi se spreobrnili. Veliko je namreč takih bilo, ki imajo slabe stariše, eden odpadenec, drugi protestant itd. In potem jim je še priporočil: molite tudi zame, sej veste, koliko sem se za vas trudil, da sem vas pripravil za ta srečni in veseli dan. Pač res se je strašno trudil. (Konec nasl.)

Poterjenje.

Hvaležno poterjujemo, da smo prejeli poslani znesek dva in devetdeset gold. in 60 kr. a. v. kot drugo nabiro slavnega cerkvenega lista „Zgodnje Danice“ za Čehe s povodnijo poškodovane ter prijazno opomnimo, da je ta znesek djan v poštev pod št. 2197.

V Pragi 23. kimovca 1872.

Središnji odbor kralj. glavnega mesta Prage za poškodovane s povodnijo. Praški župan ko predsednik:

F. Dittrich, l. r.

Duhorske spremembe.

V Lavantinski škofiji. Č. g. Jože Jeraj je postal oskerbnik Celjske dekanije; č. g. Jože Bratanič župnik v Vitanji, in č. g. Joan Antolič župnik na Črni gori pri Ptujem.

Prestavljeni so čč. gg. kaplani: Jože Heržič za II. na Ptuj; Fr. Ozmeč za I. v Lutomer; Simon Gabere k sv. Barbari v Halozi; Anton Merkuž za I. v Slivnici pri Mariboru; Janez Berglez za I. v št. Peter pri Mariboru; Jože Zadavec v Neisberg; Janez Skuhala za II. v Konjice. — Č. g. Simon Dueman je postal provizor v Podsredi; č. g. novomešnik Jakob Zupanič je prišel za III. kaplana v Novo Cerkev. Kuracija Stoperce je v faro povzdignjena.

V ljubljanski škofiji. G. Dolenc Jan., duh. pom. v Ternovem, je umerl 29. septembra.

Edobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Dva duhovna pri pobožnosti za sv. Očeta v nemški Loki 4 gold. 40 kr. — Dekleta iz male Bukovice v Ternovski duhovniji na Notr. 13 gld. in prosijo sv. blagoslova. — Iz detinske ljubezni 1 tol. za 2 gold. a. v. — Iz Trebelnega po preč. g. fajm. J. Šulerju 15 gld. a. v. — Neimenovan 14 gld. 40 kr. star. den. — Gospa K. 1 gl. — 1 gl. po g. kan. Urhu. Za pogorelca v Starem tergu pri Ložu. Fara Gojzd 3 gld.

Za afrik. misijon. Iz Šmihela. po g. A. D. 3 gld.